

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Заросило Володимира Олексійовича на дисертацію Шевченко Олени
Ігорівни «Адміністративно-правовий статус слідчого в Україні», подану
на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право**

1. Ступінь актуальності обраної теми

Держава бере на себе зобов'язання по захисту основних положень закріплених в Основному законі. Для забезпечення виконання завдань правової держави необхідне формування системи кримінальної юстиції та функціонування органів досудового розслідування, оскільки саме від них залежить своєчасне виявлення, розкриття, припинення й попередження кримінальних проступків і корупційних діянь; усунення причин та умов, які сприяють учиненню їх; належне розслідування кримінальних проваджень і направлення їх до суду.

Саме органи досудового розслідування України мають забезпечити захист прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави від особливо небезпечних діянь із застосуванням засобів державно-правового примусу. Їх здатність виконувати поставлені перед ними державою та суспільством завдання залежить від спроможності системи управління даним соціальним інститутом, так як він на сьогодні не відповідає суспільним потребам, є громіздким та суперечливим, викликає незадоволеність громадян України.

Сьогодні, в умовах зростання корупційних проявів серед політиків та гілок влади, слідчі органи мають бути повністю незалежними. Відповідно до норм Кримінального процесуального кодексу створені розрізнені слідчі підрозділи, а саме органів Національної поліції; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів державного бюро розслідувань; органів Державної кримінально-виконавчої служби України; підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України не мають між собою належної взаємодії та викликають загострення відповідної думки в суспільстві. Також, законом передбачено, що при досудовому розслідуванні кримінальних проступків у встановлених законом випадках повноваження

слідчого органу досудового розслідування можуть здійснюватися співробітниками інших підрозділів органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України, внаслідок чого відбувається певне викривлення трактування тих чи інших законів та порушення прав і свобод людини. Окрім того, чинним законодавством не визначено адміністративну складову роботи органів досудового розслідування України, тому його необхідно вдосконалювати в цій сфері.

Внаслідок цього виникає необхідність у перегляді підходів по реформуванню органів досудового розслідування у боротьбі зі злочинністю як провідного напрямку внутрішньої політики України, який є головним у сфері охорони прав і свобод людини, її інтересів. Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертації на тему **«Адміністративно-правовий статус слідчого в Україні»**, що в сьогоденних умовах є комплексним та вагомим науковим дослідженням.

II. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структура повністю відповідає цілям і задачам дослідження, дозволяє послідовно розглянуто всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться здобувачкою на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни. Підґрунтям цих обґрунтованих та достовірних висновків, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем. Слід відзначити обґрунтованість наведених дисертанткою висновків, які базуються на грамотному використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання.

Досягнення поставленої мети було здійснено за допомогою загальнонаукових і спеціальних методів наукового дослідження. Усі методи використано у взаємному зв'язку та органічно поєднано один з одним.

У процесі роботи використано систему методів наукового пізнання. *Системно-структурний* метод дозволив дослідити систему органів досудового розслідування України, їх специфіку та особливості (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1). *Діалектичний* метод було застосовано для формування якісно нової наукової новизни (підрозділ 1.1), методи *аналізу і синтезу*, *логіко-семантичний* метод застосовувалися для аналізу поглядів науковців та дозволили виокремити основні складові адміністративно-правового статусу слідчих із системи органів досудового розслідування в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1). *Системний* метод використано для здійснення комплексного аналізу визначення адміністративно-правового статусу слідчих (підрозділи 1.3, 2.3, 3.1); *формально-догматичний* метод використовувався у більшості підрозділів дисертації для з'ясування змісту нормативних актів (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1); *аналітичний* метод використано для аналізу національного і зарубіжного законодавства (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 3.1, 3.2). *Статистичний* метод дозволив провести і обробити власне соціологічне опитування (Додаток Б до дисертації). Методи *правового прогнозування*, *юридичної техніки* та *правотворчості* дозволили сформулювати зміни і доповнення до діючого законодавства (підрозділ 3.2).

Висновки та пропозиції було сформульовано Шевченко О.І. на підставі наукових праць національних і зарубіжних науковців у галузі теорії держави і права, адміністративного і фінансового права, філософії права, конституційного права, порівняльного правознавства.

Справляє позитивне враження джерельна база роботи, крім того, включені джерела до списку використаної літератури, свідчать про ґрунтовне опрацювання проблеми, і високий рівень наукової підготовки дисертантки, її наукову зрілість.

У вступі здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, надано

відомості щодо їх упровадження та апробації, а також щодо кількості публікацій, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження.

Розділ 1. «Теоретико-правові засади адміністративно-правового статусу слідчого в Україні» містить три підрозділи, у яких окреслено межі дослідження, виявлено й описано особливості адміністративно-правового статусу слідчого, з'ясовано юридичну природу особистих цінностей слідчого, позитивних і негативних заходів, які вживаються щодо них суб'єктами публічної адміністрації.

Розділ 2. «Зміст адміністративно-правового статусу слідчого в Україні» складається з трьох підрозділів. У підрозділі 2.1. *«Адміністративні обов'язки слідчого в Україні»* з'ясовано сукупність зобов'язань слідчих перед своїми керівниками, відповідними прокурорами та іншими особами в процесі виконання своїх професійних завдань. Підрозділ 2.2. *«Адміністративні права слідчого в Україні»* присвячений розкриттю наукових підстав здатностей та дозволів слідчого ефективно застосовувати свої права, як вагомого й невід'ємного суб'єкта судової гілки влади у сфері здійснення кримінального судочинства, діяльність якої має забезпечувати виконавча гілка влади на основі реалізації адміністративно-правових норм. Підрозділ 2.3. *«Гарантії незалежності та адміністративної відповідальності слідчого в Україні»* присвячений формуванню умов та засобів, які забезпечуються спеціальною публічною адміністрацією слідчих, а також розкриттю заходів адміністративного й дисциплінарного примусу, які можуть застосовуватися стосовно слідчих.

У **Розділі 3 «Удосконалення адміністративно-правового статусу слідчого в Україні»**, що складається з двох підрозділів, здійснено порівняльний аналіз правового статусу слідчих в країнах західної демократії та України і сформовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства.

Завершується робота досить розгорнутими висновками, у яких здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми адміністративного статусу слідчого в Україні, що втілилось у відповідну теорію, яка розв'язує важливу науково-прикладну проблему в галузі

адміністративного права й може бути використана з метою покращення сфери їх діяльності. Виходячи з аналізу основної частини дисертації, мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

III. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Визначення особливостей адміністративно-правового статусу слідчих України має важливе теоретичне та практичне значення. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого розроблення шляхів вирішення проблемних питань адміністративно-правового статусу слідчих в Україні (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері адміністративно-правового статусу слідчого в Україні (Додаток В до дисертації);

– *навчальному процесі* матеріали дисертації використовуються під час під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» та «Актуальні проблеми адміністративної відповідальності» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правозастосовній діяльності* – використання одержаних результатів підвищило ефективність діяльності слідчих органів (акт упровадження Слідчого управління Головного управління Національної поліції в Херсонській області).

IV. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

Вперше розкрито зміст адміністративно-правового статусу слідчого в Україні як представника судової гілки влади, що здійснює досудове розслідування кримінальних проваджень, є незалежним у своїй процесуальній діяльності або погоджує рішення із суддею (судом), в якому

адміністративні взаємозв'язки із органами досудового розслідування, що виконують виконавчі функції визначені як адміністративно-сервісні, коли їх керівники зобов'язані забезпечувати слідчих усім необхідним для ефективного та якісного здійснення досудового розслідування;

удосконалено:

– наукове обґрунтування щодо визначальної ролі і місця слідчого в органах досудового розслідування, які нерозривно пов'язані між собою адміністративно й процесуально, так як слідчий є єдиним суб'єктом, який має владну компетенцію здійснювати розслідування кримінальних проваджень, а орган досудового розслідування зобов'язаний здійснювати підбір, призначення, навчання та забезпечення його усім необхідним для ефективної роботи (організаційно, матеріально, методично, безпеково, соціально);

– визначення поняття адміністративних обов'язків слідчого в Україні як сукупності зобов'язань слідчих перед своїми керівниками, відповідними прокурорами, суддями та іншими особами в процесі виконання своїх професійних завдань, які встановлені на основі норм адміністративного права у сфері внутрішньо-організаційної діяльності органів досудового розслідування;

Слід також наголосити, що досить вдало здобувачка пропонує систему заходів удосконалення чинного законодавства щодо покращення діяльності роботи слідчих.

Отже, елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

V. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації відображено в семи наукових статтях, які опубліковано в наукових фахових виданнях України та зарубіжжя, трьох – тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки були оприлюднені дисертантом на трьох науково-практичних конференціях: «Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики» (м. Одеса, Україна, 11-12 грудня 2015 р.),

«Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності» (м. Львів, 15-16 квітня 2016 р.), «Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн» (м. Запоріжжя, 22–23 вересня 2017 р).

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження наукових ступенів. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертантки, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер. Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

VI. Дискусійні положення і зауваження по дисертації

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Визнаючи істотну наукову цінність напрацювань автора та в цілому оцінюючи дисертаційну роботу позитивно, вважаємо за потрібне навести декілька зауважень і побажань:

1. По-перше, у підрозділі 1.1. «*Поняття та зміст адміністративно-правового статусу слідчого в Україні*» (с.47) автор визначає зміст адміністративно-правового статусу слідчого в Україні через сукупність юридичних елементів, які характеризують його адміністративно-правові аспекти, як провідного суб'єкта в системі досудового розслідування кримінальних проваджень, до складу яких відносяться підстави і порядок виникнення адміністративної правосуб'єктності, адміністративні права і обов'язки, гарантії незалежності та адміністративної відповідальності.

В дисертаційній роботі детально проаналізовано вказані елементи змісту адміністративно-правового статусу. Зокрема, увесь Розділ 2 «Зміст

адміністративно-правового статусу» присвячений цьому питанню. Проте ми вважаємо, що робота беззаперечно виграла б від дослідження також і функціональної спрямованості діяльності слідчого та її впливу на особливості адміністративно-правового статусу.

2. У підрозділі 1.2 *«Слідчий як об'єкт адміністративно правових відносин»* автор вказує, що слідчий є об'єктом адміністративно-правових відносин та включає комплекс засад, форм і методів адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, адміністративних процедур стосовно забезпечення права осіб і якісне та своєчасне досудове розслідування кримінальних правопорушень шляхом розв'язання організаційно-правових питань щодо відбору, призначення й притягнення до дисциплінарної відповідальності слідчих публічної адміністрації та матеріально-фінансових функцій органів виконавчої влади. Таке твердження автора є суперечливим, оскільки ми вважаємо, що об'єктом адміністративно-правових відносин може виступати як діяльність слідчого, так і його бездіяльність. Хотілося б почути відповідь на питання про суб'єктно-об'єктні зв'язки у сфері адміністративно-правових відносин за участю слідчих із зазначенням методів адміністративного впливу суб'єкта на об'єкт.

3. Хотілося б зауважити, що діяльність слідчого носить публічно-правовий характер, оскільки він наділений державними повноваженнями. Отже, до нього пред'являється вимога незацікавленості в результатах провадження, інакше, за наявності ознак прямої або непрямої особистої зацікавленості, така особа підлягає відведенню. Також звичайним явищем є відсторонення слідчого за вказівкою керівника, який в цьому випадку саме і використовує адміністративний вплив на підлеглого. В нашій країні трапляються непоодинокі випадки підкупу, погроз або тиску на слідчих, тому хотілося б почути думку автора про адміністративно-правові заходи вирішення таких проблемних питань.

4. У підрозділі 3.1 *«Компаративістична характеристика правового статусу слідчих в країнах-учасницях ЄС, США та Україні»* автор проаналізувавши іноземний досвід робить висновок про те, що органи розслідування в Україні необхідно зарахувати до судової гілки влади, унаслідок чого значно б підвищився рівень довіри населення до останніх. Ми

вважаємо такий висновок досить оптимістичним і передчасним, оскільки автор детально не розкриває за якими саме критеріями органи розслідування необхідно відносити до судової гілки влади. Таким чином, увага, яку автор приділив цьому питанню, видається нам недостатньою і потребує додаткового обґрунтування.

5. У підрозділі 3.1 «Компаративістична характеристика правового статусу слідчих в країнах-учасницях ЄС, США та Україні» слід було б проаналізувати роботи слідчих ще у декількох країнах-учасниць ЄС та більше навести позитивних прикладів, які можна застосовувати в Україні. Хоча по тексту дисертації вони є, але можна було б їх збільшити. Від цього дисертаційне дослідження тільки б покращилося та було б краще підтриманим з точки зору практики.

Проте, вищевказані зауваження вказують про широке та комплексне монографічне дослідження, яке розв'язує значне коло питань сучасної юриспруденції.

VII. Висновки

Дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правовий статус слідчого в Україні» виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права і процесу. Вона розв'язує досить цікаве завдання: адміністративно-правового статусу слідчого України. Структура дисертаційного дослідження є досить вдалою. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН.

Отже, дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правовий статус слідчого в Україні», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

№ 567 від 24 липня 2013 року, а її автор – Шевченко Олена Ігорівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри управління безпекою,
правоохоронної та антикорупційної діяльності
ВНЗ Міжрегіональна академія управління персоналом
доктор юридичних наук, професор

Заросило В.О.

